

Факултет Природни науки и образование

Компетентностна характеристика

на

Специалност: **Начална училищна педагогика и чужд език**

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Област на ВО: 1. Педагогически науки

ОКС „Бакалавър“

Професионална квалификация: педагог – начален учител; педагог –
начален учител по чужд език

Срок на обучение: 4 години (8 семестъра)

Форма на обучение: редовна

I. ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

• АКТУАЛНОСТ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Необходимостта от специалността *Начална училищна педагогика и чужд език* е обусловена от факта, че подготовката на учителите е институционализираният начин, по който всяка една образователната система се възпроизвежда. Въз основа на данните от проучването на Европейската комисия – „The teaching profession in Europe“ (2015)¹ върху демографските миграционни потоци във всяка държава-член на Европейския съюз, е формулиран изводът, че образователните системи на Стария континент могат да изпитат сериозен недостиг на учители. Това, от своя страна, вероятно ще доведе до ~~се нуждаят~~ необходимостта, както от повишаване на привлекателността на учителската професия, така и от ~~за набиране~~ привличането на млади кандидати специалисти. В посочения доклад България се цитира като една от страните, в която по-малко от 25% от действащите учители, са на възраст под 40, което налага необходимостта от обучение на предучилищни и начални педагози в отговор на нуждите на обществото. Сходна е и позицията на Министерството на образованието и науката на България, което поставя като основен приоритет в „Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в република България (2021 - 2030)²“, създаването на общност от мотивирани и компетентни учители в резултат от „повишаване на привлекателността и престижа на учителската професия и обезпечаване на системата на образованието в дългосрочен план с учители във всички образователни институции и по всички дисциплини“ (Стратегическа рамка, 2021, с. 24). Наред с това, въвеждането на ранно чуждоезиково обучение във всички държави в рамките на Европейския съюз, поставя необходимостта своевременна и качествена подготовка на учители по чужди езици, тъй като броят на лицата, изучаващи чужд език в начална училищна възраст, се е увеличил от 67,3 % през 2014 година до 83,8 % през 2017 година³.

¹ Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. (2015). *The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies*, Eurydice Report, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

² Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030), < <https://www.mon.bg/bg/143> > [Актуална към 24.03.2021 г.]

³ Vaïidak, N., Balcon, M.-P. and Motiejunaite, A. (2017). *Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2017 Edition*. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ff10cc21-aef9-11e7-837e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>>, [Актуална към 24.03.2021 г.]

В специалност „Начална училищна педагогика и чужд език“ се подготвят педагогически специалисти, които успешно могат да осъществят висококачествено образование, възпитание и социална интеграция на учениците на деца в начална училищна възраст и да дадат ефективен отговор на обществените потребности.

• ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основната цел на обучението по специалността „Начална училищна педагогика и чужд език“ е подготовката на начални учители с професионални компетенции за организация и управление на образователната среда в началното училище.

Специфичните цели на обучението включват придобиване на компетенции за: използване на съвременни форми, методи и средства за обучение и възпитание на децата и учениците в началното училище; използване на съвременни форми, методи и средства за ранно чуждоезиково обучение на учениците в началното училище; прилагане на актуални подходи за педагогическа и психологическа подкрепа на деца и ученици в институционална образователна среда; действие в проблемни ситуации и вземане на творчески решения.

• ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

• *Основни структурни характеристики на учебния план*

Обучението по специалността е съобразено с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ от 11.11.2016 г. и Наредба № 15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

Учебният план е структуриран, така че да осигурява *фундаментална, специализирана и профилираща подготовка*. Обучението е организирано в лекционни курсове, семинарни и практически упражнения. От своя страна дисциплините са обединени в блокове: задължителни за специалността, избираеми и факултативни. Задължителната подготовка включва знания от фундаменталната общопедагогическа подготовка и психологията, както и дисциплини от специалната методическа и профилиращата подготовка. Към всеки цикъл са предложени списъци с избираеми дисциплини.

Включен е блок с дисциплини за формиране и надграждане на чуждоезиковите знания на студентите. Студентите избират чужд език

между английски, немски и френски. Езиковото обучение се осъществява под формата на практически упражнения. Формират се знания по методика на чуждоезиковото обучение в началното училище.

Чрез избираемите и факултативните дисциплини се цели допълване на специализираната и профилиращата подготовка на студентите и са ориентирани към придобиване на ключови компетентности, свързани с професионално-педагогическата им реализация.

Съдържателните параметри на учебния план са:

- **Фундаментална общопедагогическа подготовка** – включва дисциплини като: История на педагогиката и българското образование, Литературознание, Фонетика и лексикология на българския език, Морфология и синтаксис на българския език, Математика, Основи на природните науки, Основи на изобразителната грамотност, Елементарна теория на музиката, Чужд език (английски, френски, немски), Езикознание, Литературознание, Култура на речта;

- **Основни знания в областта на психологическите и педагогическите дисциплини и чуждия език** – включва дисциплини като: Дидактика, Обща психология, Основи на началната училищна педагогика, Теория на възпитанието, Възрастова психология, Сравнително образование, Педагогическо общуване, Педагогическа психология, Информационни и комуникационни технологии и работа в дигитална среда, Приобщаващо образование, Граматика на съвременния английски език, Лингвистични особености при усвояване на чужд език в детска възраст (английски, френски, немски);

- **Специална методическа подготовка:** Методика на обучението по български език и литература в началното училище, Методика на обучението по английски (немски, френски) език, Методика на обучението по математика в началното училище, Методика на запознаването с околния свят, Методика на обучението по човекът, обществото и природата, Методика на обучението по технологии и предприемачество в началното училище, Методика на музикалното възпитание в началното училище, Методика на изобразителното изкуство в началното училище, Методика на физическото възпитание в началното училище.

Профилиращата подготовка цели равнопоставеност и допълване на теоретичната и практическата подготовка на студентите и включва следните видове практики: Хоспитиране в началното училище, Хоспитиране

(английски език), Текуща педагогическа практика, Текуща педагогическа практика (английски език), Стажантска практика.

Интердисциплинарните и приложно-експериментални дисциплини осигуряват надграждане на компетентности, свързани със спецификата на професионалната квалификация. Чрез обучението по дисциплината Статистически методи за педагогически изследвания студентите получават определена степен на статистическа грамотност, като белег на ерудиция и елемент на професионалната подготовка. Получените знания в областта на приложенията на статистиката в педагогическите изследвания са особено важни и полезни за разработване на дипломни работи, научни доклади и творчески изяви на студентите. Студентите получават фонова компетентност, необходима при интерпретацията на количествени и качествени данни от педагогическите изследвания, като се научат да използват възможностите на най-популярния в света специализиран софтуерен продукт за статистически анализи IBM-SPSS(Statistical Package for Social Sciences).

Предвидено е задължително изучаване на **факултативни дисциплини**.

Методологически и технологични аспекти:

Целите на обучението в бакалавърската програма се постигат с прилагането на актуални методи, форми и средства.

- Методи на обучение: лекция; дискусия; дебат; работа с информационни източници – специализирана литература, електронни ресурси, интернет-източници; работа по проект и изследователска задача; демонстрация; симулация; ролеви игри.
- Форми на обучение: работа в малка група. самостоятелна работа; семинар; тренинг;
- Средства на обучение (образователни ресурси): съвременни технологични средства – мултимедийни ресурси, учебни филми; интерактивна дъска.

Проверката и оценката на знанията, уменията и професионалните компетенции се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен семестриален контрол. Формите на контрол, избрани от преподавателите, са отразени в съответната учебна програма и съответстват на заложените форми за оценяване в учебния план. Оценяването е по шестобалната система. Текущият контрол включва

следните методи: тест; самостоятелно проучване по дадена тема и защита на теза (курсова задача или курсова работа); беседа; реферирание на научни текстове и др. Заключителният контрол представлява полагане на писмен изпит по дисциплината или формирането на крайна оценка в резултат на текущо оценяване през семестъра (текуща оценка).

Обучението по специалността е с продължителност от 8 (осем семестъра), като общият брой кредити за целия курс на обучение е 240 ECTS кредити.

• ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ

Професионалното предназначение на бакалавъра по „Начална училищна педагогика и чужд език“ е да извършва анализ, оценка и реализация на педагогическата дейност в условията на съвременните изисквания за технологията на дидактическия и възпитателния процес в началното училище; да владее съответния чужд език (английски, немски, френски) на ниво B2 според Общата европейска езикова рамка, като притежава езикова, социолингвистична, прагматична и межкултурна компетентност като компоненти на комуникативната компетентност.

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ има следните възможности за професионална реализация:

- начален учител;
- начален учител по чужд език (английски, немски, френски);
- учител в група за целодневна организация на учебния ден I-IV клас;
- ръководител и преподавател в центрове за работа с деца, в детски школи и групи за извънкласна дейност;
- учител в езикови школи за деца;
- длъжност в детските отдели и институции за масова и художествена комуникация;
- консултант-експерт в институции, работещи с деца от начална училищна възраст;
- административни длъжности (заемани след проведени кокурсни процедури) в държавни и частни образователни институции за работа с деца от начална училищна възраст;
- ръководители на екипи или членове на екипи в неправителствени организации, фондации и др.

II. КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Компетентностният профил на специалността е изграден въз основа на спецификата на обучението на студентите в професионално направление 1.2. Педагогика, като съчетава в себе си дескрипторите на:

- *Европейската квалификационна рамка (ЕКР) за резултатите от ученето за Ниво 6, подниво 6Б4;*
- *Националната квалификационна рамка на РБългария (НКР) за ниво Ниво 6, подниво 6Б;*
- *Рамката за дигитална компетентност (DigComp2.0).*

Едновременно с това компетентностната характеристика на специалност „Начална училищна педагогика и чужд език“ е изградена и върху *ключовите умения за ученето през целия живот*⁵, дефинирани от Европейската комисия, които включват знания, умения и компетенции, необходими за личностно развитие, пригодност за работа, социална интеграция и активна гражданска позиция в локален, регионален, национален и глобален контекст.

Компонентите на компетентностната характеристика включват:

- **знания** – основни и фактологически;
- **умения** – познавателни (включват използването на логическо, критическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включват сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти);
- **компетентности;**
- **отношения.**

Компонент 1: ЗНАНИЯ

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава задълбочени теоретични и фактологични знания в областта на педагогическите науки, психологията, частните дидактики, ориентирани към учебните предмети, изучавани в началния етап на основната образователна степен;

⁴ Ниво 6, Подниво 6Б – ОКС „Бакалавър“, 240 ECTS кредита

⁵ European Union. *Key Competences for Lifelong Learning*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>>

- познава най-новите постижения в сферата на педагогиката, природните, обществените науки, езиковедските и литературните дисциплини;
- познава нормите и правилата на съвременния български език и изучавания чужд език;
- познава основните математически понятия от теория на логиката и множествата, теория на числата, алгоритми и операции;
- да използва съвременни информационни и комуникационни технологии;
- използва актуалните психологически подходи за общуване в образователната среда;
- интерпретира самостоятелно придобитите знания, като използва познатите му теоретични модели в съответната научна област;
- осмисля въпроси, свързани със знанията в областта на теорията и практиката на обучението, и ги прилага при извършването на изследователска дейност;
- образователните системи на други държави и европейските образователни стандарти;
- използва познати теоретични постановки, научни факти и резултати от научни изследвания, като основа за оригинално мислене и изследователска дейност в областта на педагогическите науки и частните методики.
- за собствената и чуждата култура;

Компонент 2: УМЕНИЯ

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава умения за прилагането на съществуващи теоретични модели и терминология в областта на педагогическите и психологическите, както и по науките, свързани с частните дидактики, ориентирани към учебните предмети, изучавани в началния етап на основната образователна степен;
- владее методи и средства, позволяващи решаването на специфични задачи, свързани с обучението, възпитанието и развитието на учениците от начална училищна възраст;

- притежава умения за планиране, провеждане, ръководство, контрол и оценяване на образователния процес по отделните предмети в началния етап на основната образователна степен;
- прилага логическо и творческо мислене при решаването на нестандартни задачи и проблеми в областта на педагогиката, психологията, и частните дидактики по учебните предмети, изучавани от учениците в начална училищна възраст;
- притежава специализирани умения за решаване на конкретни проблеми, свързани с разработването на научни изследвания по теми от педагогическата сфера, психологическите науки, езиковедските и литературоведските науки (български език и чужд език), природо-математическите науки, които имат отношение към изучаваните учебни предмети в начална училищна степен;
- владее умения, необходими при планирането и извършване на експерименти като част от осъществяваната научно-изследователска дейност;
- притежава специализирани умения за решаване на проблеми, които изискват прилагането на знания и процедури от други научни области;
- умее да работи с разнообразни образователни продукти, свързани с учебно-възпитателната работа на учениците в начална училищна възраст;
- познава, разбира и прилага нормативните документи, регламентиращи работата в сферата на училищното образование;

Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ

➤ Грамотност

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава умения за устно и писмено общуване в различни комуникативни ситуации (вкл. и общуване на чужд език);
- наблюдава и адаптира начина си на общуване в зависимост от ситуацията и участниците в нея;
- различава и използва различни източници на информация;
- притежава умения за откриване, събиране и обработване на информация от различни източници;
- мисли критично, като разглежда поставените въпроси от различни гледните точки;

- формулира информирана оценка въз основа на критическо осмисляне на информацията по поставените проблеми.

➤ **Мултилингвална компетентност**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава знания по отношение на лексиката, граматично-функционалните категории на изучавания чужд език (английски, френски, немски);
- познава общественото устройство и културната специфика на представителите на езиковата общност, чийто език усвоява като чужд;
- разбира смисъла и да извлича подробности от жанрово различни текстове на чуждия език (вкл. и от текстове на специализиран чужд език);
- ползва съзнателно сравнително широк кръг от стратегии при слушане и четене с разбиране на текстове на чуждия език;
- притежава умения за инициране, поддържане и приключване на разговор с различни събеседници и на различни теми;
- създава различни в жанрово отношение текстове на чуждия език, вкл. и по специализирани теми с оглед на професионалното направление;
- прилага знанията си по чужд език за връзка и комуникация със специалисти в областта на образованието от страни на ЕС и др.

➤ **Математическа компетентност и компетентности в наука, технологии и инженерство**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава стабилни знания за основните математически операции и свойствата им, геометрични фигури и тела, основните величини, мерните им единици и отношенията между тях и др;
- познава и владее терминологичния апарат от математическите дисциплини, особено свързаните с начална училищна възраст – аритметика и елементи от алгебрата, геометрията, теорията на множествата;
- разсъждава като прилага математически доказателства;
- разчита статистически данни, графики, таблици и др., които да използва при обучението си или при разработването на научни изследвания и/или публикации;
- прилага изследователски подход при решаването на поставените задачи, чрез планирането и провеждането на научен експеримент.

➤ **Дигитална компетентност**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- разбира как цифровите технологии подпомагат общуването, творчеството и иновациите, като осъзнава техните възможности, ограничения, влияние и съответните рискове;
- познава и спазва правните и етични норми при използването на дигитални технологии в учебния процес, при самоподготовка и при общуване със студенти и преподаватели;
- познава функциите и умее да работи с различни устройства и софтуер с цел общуване с другите студенти и с преподаватели по време на обучението, при самостоятелната си подготовка за учебните занятия и при реализирането на научноизследователска дейност в дигитална среда (вкл. и разработване на научни публикации под ръководството на преподавател);
- умее да открива необходимата му информация в дигитална среда, да оцени качеството на дигитално поднесеното съдържание и да го използва за нуждите на учебната или научноизследователската си дейност;
- може да създаде и сподели информация във виртуалното пространство или чрез използването на съответен софтуер;
- може да съхрани и предпази от нежелан достъп създаденото от него дигитално съдържание (вкл. и дигиталната си идентичност);
- познава и умее да работи с различни софтуерни образователни програми, подходящи за или прилагани в началния етап на основната образователна степен.

➤ **Лични и социални компетентности и компетентност за учене**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава знания за използваните от него стратегии за учене;
- познава собствените си образователни потребности и нужди за развитие;
- оценява системно, целенасочено и последователно собствената си квалификация чрез преценка на придобитите до момента, знания, умения и компетентности;
- планира разширяването и актуализирането на професионалните си знания, умения и компетентности и собствената си професионална квалификация (напр. чрез участие в обучения, използване на възможности за кариерно развитие, кариерно консултиране и т.н.);
- умее да работи в екип (вкл. и с представители на други култури);
- проявява самостоятелност при вземането на решения;

- демонстрира толерантност, проявява емпатия и приема гледни точки, различни от неговата;
- уважава културните различия и да проявява отвореност към другостта;
- спазва етичния кодекс за работа с деца и с педагогическата общност.

➤ **Граждански компетентности**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава знания за основните понятия и събития, свързани с индивиди, групи, работнически организации, обществото, икономическите процеси и културата;
- познава общите европейски ценности и основните човешки права;
- може да посочи и познава основни събития и исторически личности от националната, европейската и световната история;
- притежава знания за климатичните и демографски промени в света, както разбира последиците от тях;
- умее да участва ефективно в общественнополезни инициативи (напр. във връзка с устойчивото развитие на обществото на местно, регионално, национално и международно ниво);
- демонстрира умения за критически прочит на информацията, поднесена от различни медии;
- разбира ролята на медиите в демократичното общество;

➤ **Познания за (собствената и други) култури и комуникативна компетентност**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- притежава разбиране за културата като сбор от артефакти (продукти на човешката дейност), вявания и ценностни системи, поведение;
- познава местните, националните, европейските и други култури по света (вкл. техните езици, културно наследство, традиции, артефакти);
- притежава критична културна осъзнатост, която включва оценяване на различни гледни точки, практики и продукти в собствената и чуждата култура;
- умее да общува успешно (вкл. и с представители на други култури);
- формулира и излага ясно идеи, проблеми и решения пред специалисти в областта на образованието и неспециалисти;

- изразява мнение и отношение по въпроси от областта на възпитанието и обучението чрез използване на качествени и количествени данни, описания и оценки;

➤ **Предприемаческа компетентност**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- познава икономическите и социалните възможности и предизвикателства пред работодателите, бизнеса и обществото в национален и международен аспект;

- познава и използва разнообразни подходи при планирането на проекти, управлението на процеси и ресурси;

- проявява въображение, творчески подход, стратегическо мислене и умения за решаване на проблеми при предлагането на ефективни решения на поставени проблеми;

- взема самостоятелно решения, да поема премерени рискове в образователна среда.

➤ **Професионални компетентности**

Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:

- Притежава теоретични знания по педагогика, психология и частните методики на обучение в началното училище и умее да ги прилага за организиране и провеждане на учебна и възпитателна дейност в началните училищни заведения;

- Притежава знания по методиката на обучение по изучавания чужд език и умее да ги прилага за организиране на ефективен учебно-възпитателен процес и развитието на комуникативната и межкултурната компетентност на учениците;

- Познава държавните образователни стандарти и умее да дефинира ясни образователни цели;

- Познава и планира използването на иновативни образователни технологии, методи и техники на обучение;

- Познава особеностите на детското развитие в различните му аспекти и умее да отчита индивидуалните потребности на учениците;

- Познава и прилага методи за работа в интеркултурна среда, за подкрепа и мотивиране на ученици със специални образователни потребности, деца в риск, както и методи за разгръщане потенциала на надарените деца;

- Познава възможностите на информационните и комуникационни технологии за повишаване ефективността на възпитателно-образователния процес. Подпомага учениците за формиране на дигитални умения;
- Познава и прилага методи за развитие на творческото и критическото мислене на учениците, за развитие на уменията им за подбор и преценка на полезността на информацията от различни източници;
- Познава и насърчава формирането на ключовите компетентности за учене през целия живот;
- Проявява положително отношение към възможностите за повишаване на професионалната си квалификация и има изградени умения за оценка на своята педагогическа работа;
- Умее да планира и провежда диагностично-прогностична дейност с ученици от начална училищна възраст;
- Притежава умения да влияе позитивно върху груповите процеси, да поддържа необходимата дисциплина и позитивна емоционална атмосфера, да възпитава учениците в дух на толерантност, формира гражданска позиция и насърчава развитието на самостоятелността на учащите.

➤ **Отговорност и самостоятелност**

- Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:
- поема отговорност да управлява изпълнителски екипи и ресурси;
  - ръководи работата на екип при разработването на групови задачи, поставени в хода на учебния процес;
  - оценява обективно собственото си представяне и представянето на другите при изпълнението на поставена задача;
  - обучава други в професионален план.

Компонент 4: ОТНОШЕНИЯ

- Бакалавърът по „Начална училищна педагогика и чужд език“ следва да:
- притежава отвореност към иновациите и техническия прогрес;
  - демонстрира положително отношение към провеждането на критичен и конструктивен диалог;
  - цени културното многообразие, интерес и любопитство към различните езици и общуването с представители на различни култури;
  - демонстрира положително отношение към опазването на околната среда;
  - познава и цени българските културни постижения и историческо минало, празниците и народни традиции.

